

Peļņu kaujas Mores apkārtne

Generalleitenants Jakovs Juzefovičs
12. armijas komandieris
09.09. - 19.-11.1917.

Generalleitenants Vasilijš Boldirevs
43. armijas korpusa komandieris
19.04. - 09.09.1917.

Generalleitenants Dāvids Guncadze
43. armijas korpusa komandieris
09.09. - 22.11.1917.

Vācu karavīri ar pontoniem foršē Daugavu 1917. gada 1. septembris.

Jukums Vācietis (centrā) ar 5. Zemgales strēlnieku bataljona karavīriem. 1916. gads.

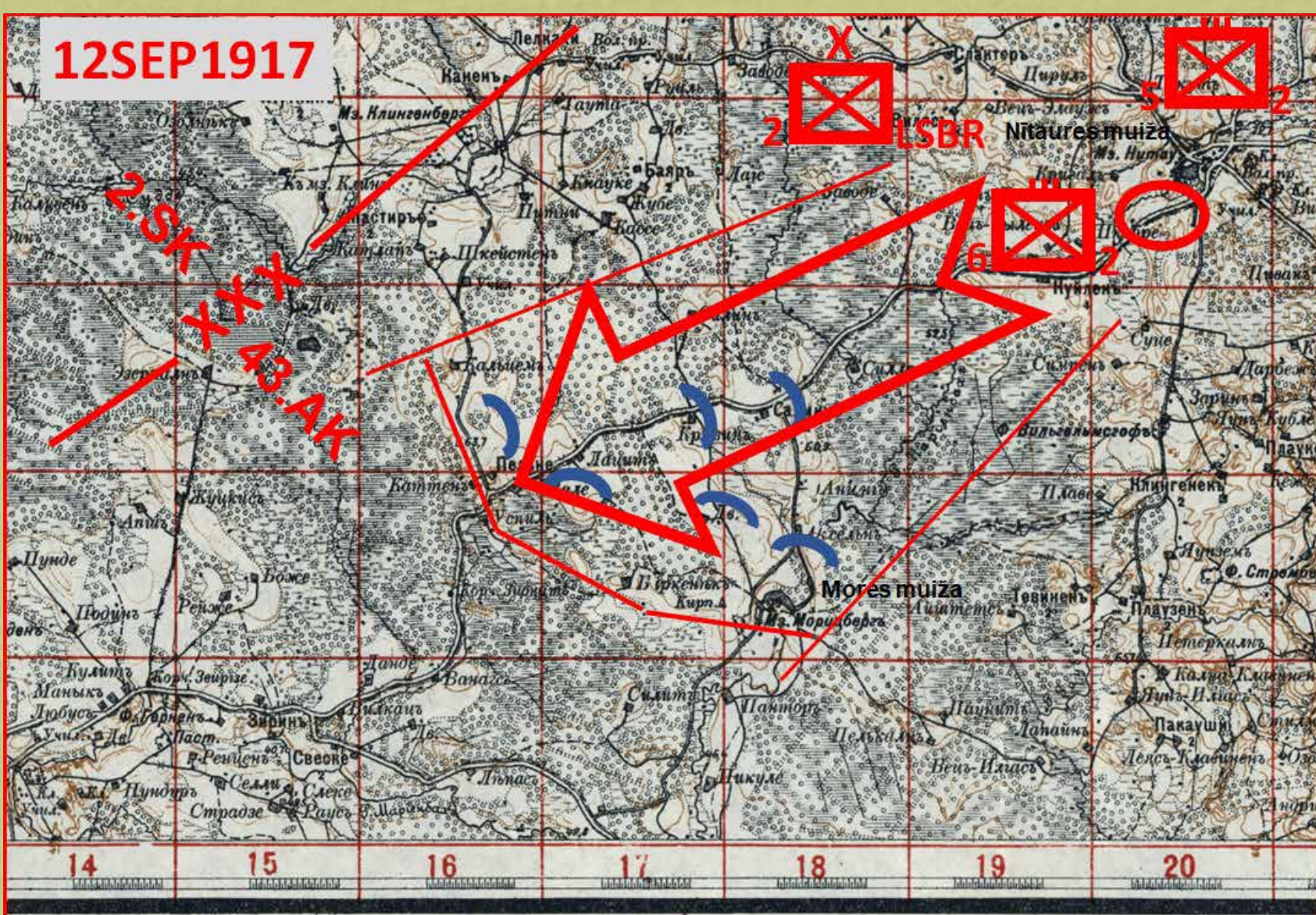
Pulkvēdis Ansis Lielgalvis
2. Latviešu strēlnieku
brigādes komandieris

Pulkvēdis Jukums Vācietis
5. Zemgales latviešu
strēlnieku pulka komandieris

Apakšpulkvēdis Andrejs Krustiņš,
6. Tukuma latviešu strēlnieku pulka
komandieris 13.04. - 20.10.1917.

6.Tukuma latviešu strēlnieku pulka 12.09.1917. kauja pie Peļņu mājām.

Pēc kaujas pie Mazās Juglas upes 03.09.1917. pulks novietojās pozīcijās uz dienvidiem no Nītaures muižas. Neitrālā joslā bija plata, tieša saskarsme ar vāciešiem nenotika, darbojās tikai izlūki.

Pirms kaujas 11.09. vakarā pulka komandieris apakšpulkvēdis Andrejs Krustiņš saņēma no 2.Latviešu strēlnieku brigādes pavēli.

Pavēle: 12.09.1917.uzbrukt agri no rīta un sasniegt līniju Kalnciems - Pelnas - Uzpiļi - Biķernieki - Mores muiža.

Rīgas zaudēšana tika smagi pārdzīvota, tāpēc pulka karavīri uzsāka aktīvi darboties. Sapieru komanda neitrālajā joslā sveda kārtībā tiltus.

Vācu galvenās pozīcijas atradās pie Peļņiem. Viņu nocietinājumi bija ļoti maskēti un izvietoti dziļumā, teicami pretinieks izmantoja reljefa īpatnības. Pirms aizsardzības līnijas tika izveidota priekšpostēņu sistēma. Tāpēc ātrs un pārsleidošs uzbrukums nebija iespējams.

Pulka uzbrukuma plāns: 1.bataljons uzbrūk pa labi no ceļa Nītaure - Mālpils, komandieris apakšpulkvēdis Krišjānis Berkis, bet 2.bataljons štābkapteiņa Jāņa Klipsona vadībā pa kreisi no minētā ceļa. 12.09. plkst.04.00 viss pulks nostājās uzbrukuma izpildei, vecais strēlnieku kaujas gars bija atjaunojies. Pustumsā pulks pārgāja neitrālo joslu un rīta ausmā pie Salmiņiem izlūki padzina vācu priekšpostēņus. Pēc tam sekoja atklāts pulka abu bataljonu frontāls uzbrukums. Vācieši no akmeņiem ēkā atklāja spēcīgu ložmetēju un šauterņu uguni, viņus atbalstīja arī artilērija. Pulks cieta zaudējumus un trieciens apsīka. Turpinājās savstarpēja apšaušana.

Ap plkst.14.00 rotas sāka no dienvidiem un ziemeļiem pretinieku aplenkt. Starp strēlnieku ķēdēm pa ceļu šaujot, izbrauca divas krievu bruņumašīnas. Vācieši atstāja savas pozīcijas, vācu rezerves vienībā sākās panika un tās ātri atgāja. Krievu pulki, kuri atradās pa labi un pa kreisi no latviešu strēlniekiem, pavēli uzbrukt neizpildīja.

Sasniedzot nosprausto uzbrukuma gala līniju, 6.Tukuma latviešu strēlnieku pulks pārgāja uz Nītaures muižu, to nomainīja 5.Zemgales latviešu strēlnieku pulks.

Pulka zaudējumi: 11 kritušie, 57 ievainotie un 31 pazudis bezvēsts.

Saskaņā ar J.Hartmaņa kaujas vēstures pētījumiem.

Latvijas valsts apbalvojums -
Lāčplēša kara ordenis.

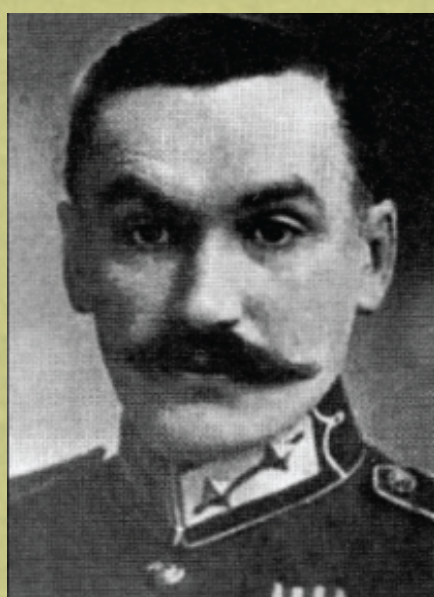

Pulka virsnieks pončiķis Vilis Liepiņš
uzbrukumā nocoetinātājam ienaidnieka
pozīcijām Peļņi-Uzpiļi kaujas laikā
stājās kritušā rotas komandiera vietā,
nīkā tuvcīņā iekaroja vāciešu
ierakumus un sekmīgi visa nocietinātā
rajona ieņemšanu.

Bataljona komandieris štābkapteinis
Jānis Klipsons personiski vadīja
kaujā bataljonu, spēcīgi apšāvēs
ieņēma nocietinātās Krieviju un
Uzpiļi mājas un piespieda vāciešus
atkāpties līdz Mālpīlim.

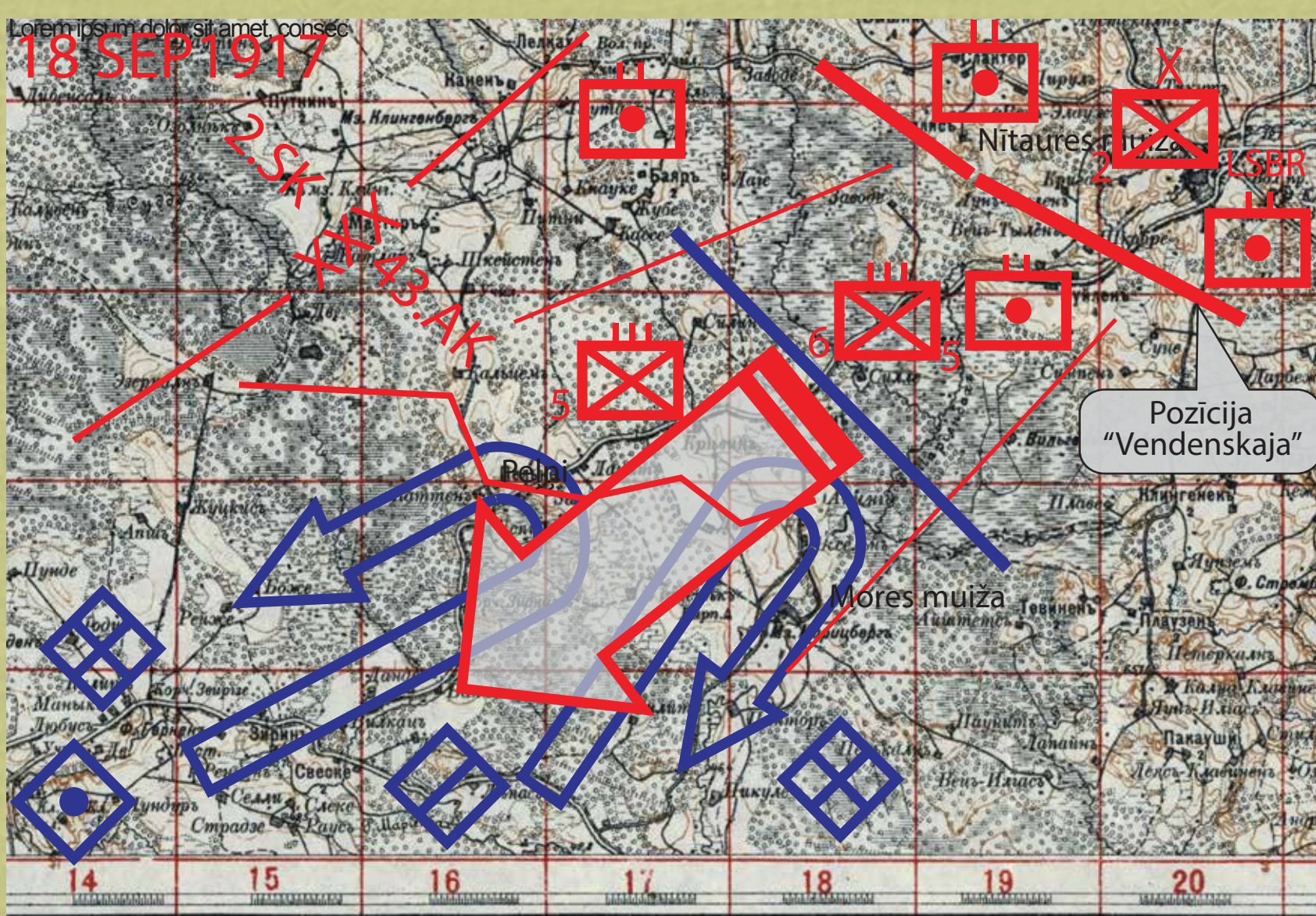
Par nopelniem kaujā pie "Peļņiem"ar Lāčplēša ordeni apbalvotie 6.Tukuma latviešu strēlnieku pulka virsnieki

Pulka virsnieks štābkapteiņa Kārlis
Čablis uzbrukumā Peļņu mājām,
pēc 6. rotas komandiera nāves,
novērsa radušos apjukumu un
uzņēmās komandēšanu, spēcīgā
ugunī apgāja miju no spārna un
piespieda ienaidnieku atkāpties.

Pulka virsnieks praporščiks
Rūdolfs Graudiņš veda savu vadu
durkņu cīņā un tika smagi ievainots,
taču viņa vads ieņēma Peļņu
mājas un piespieda vāciešus bēgt.
atkāpties līdz Mālpīlim.

5.Zemgales un 6.Tukuma latviešu strēlnieku pulkukauja 18.09.1917. līnijā Mores muiža - Peļņi.

5. Zemgales latviešu strēlnieku pulks pulkveža Jukuma Vācieša vadībā nostiprinājās no "Ezerkaļiem" līdz "Urdzēniem", netālu no Mores muižas. No Peļņu kalna (136 m) tas kontrolēja Nītaures - Mālpils un vietējo ceļu krustojumu pie "Peļņu" mājām. Pārējās pozīcijas tika veidotas augstienes uz ziemeļiem no Mores muižas. Frontes garums bija apmēram 8 kilometri. Pulka flangos atradās purvāji un meži, bez ceļu tīkla.

Pa labi no pulka Akenstakā atradās 110.divīzija, bet pa kreisi - aiz "Urdzēniem"- 36.divīzija. Abu divīziju rīcībā bija apmēram 40 artilērijas stobri.

Zemgaļieši bija saņēmuši liellākus papildinājumus no rezerves pulka, un dažas krievu karaspēka daļas bija sakārtotas aizsardzībai.

Vācu puse bija koncentrējusi savus spēkus Mālpils muižas apkārtnē, kur atradās arī grupējuma štābs.

Vācieši gatavoja uzbrukumu latviešu strēlnieku pozīcijām, par ko iepriekšējā dienā tika saņemtas ziņas no sagūstīti vācu izlūka.

Vācu uzbrukuma plāns 18.09.1917.

Pret diviem strēlnieku bataljoniem būšot vismaz seši vācu kājnieku bataljoni, pāris kavalērijas eskadroni ar ložmetēju un minmetēju komandām, artilērijas pulks ar 16 stobriem un divas bruņumašīnas. Uzbrukums paredzēts 18. septembrī šaurā joslā gar Mālpils - Nītaures ceļu ar uzdevumu atsviest latviešu strēlniekus uz Cēsu pozīcijām. Tas sāksoties septiņos no rīta ar artilērijas uguni pa latviešu pozīcijām. Pulksten astoņos gar abām ceļa pusēm uz Nītauri sākšot uzbrukumu kājnieku pulki. Vācu uzbrukuma galējā robeža - "Salmiņi".

Latviešu strēlniekiem nācās pieprasīt artilērijas atbalstu no korpusa rezervēm un kaimiņu divīzijām.

Brigādes komandieris pulkvēdis A.Lielgalvis nodeva 6.Tukuma pulku un divas lauka lielgabalu baterijas kaujas gatavībā pulkvedim J.Vācietim.

5. pulku bija gatavi atbalstīt arī kaimiņu divīziju artilērija - divas haubiču un trīs lauka lielgabalu baterijas, kopā 20 stobri. Līdz ar to pret vācu 16 stobriem bija sakoncentrēti apmēram 40 stobri.

Vācu uzbrukums sākās pēc plāna agri no rīta.

Vācu artilērijas sagatavošanas uguns nebija iedarbīga, jo miglā nebija iespējams noteikt tālritumu precizitāti.

Kad rīta miglā uzbrukumā devās vācu kājnieku ķēdes, sprostuguni atklāja divīziju artilēristi no Akenstakas un Urdzēnu pusēs, atšķēlot vāciešiem rezerves.

Vācu kājniekiem un kavalēristiem nācās cīnīties tuvcīņā bez ložmetēju atbalsta. Mores muižas virzienā tiem izdevās ielausties strēlnieku tranšējās, bet tos atsita pulka rezerves rotas.

Ap plkst. 8 pēc 5. pulka komandiera lūguma krievu smagās baterijas atklāja uguni pa ceļu krustojumu Mālpils muižas apkārtnē, kur atradās vācu komandpunkts.

Vācu uzbrukums apsīka, un 6. pulks caur 5. pulka pozīcijām pārgāja pretuzbrukumā.

Krievu divīziju artilēristi bija izjaukuši vācu kaujas izkārtojumu, un tie, neizturējuši pirmo uzbrukumu, sāka atkāpties pa šķēršļoto apvidu, tādējādi vairojot sajukumu un paniku.

6. pulks bez piepūles sasniedza Mālpils muižu un Sudas upi, kur apstājās.

Saskaņā ar Ē.Krievija sagatavotiem materiāliem.

Latviešu strēlnieku saspridzinātā
Nītaures luterāņu baznīca 1917.g.

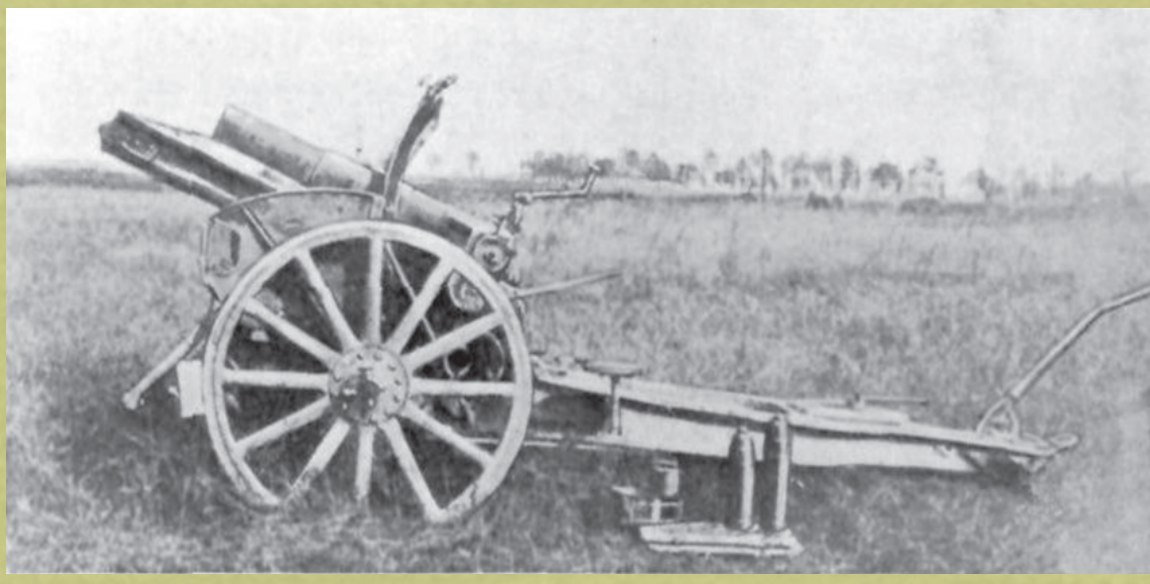
Piemīņas zīme kaujām pie Peļņiem, atklāta
2017.g. septembrī

Latviešu strēlnieku krūšu
nozīme 1915.g.augusts

Krievu armijas bruņu mašīna OSTIN,
2.sērija, ražota Lielbritānijā, 1917.g.

Vācu lielgabals

Nītaures Brāļu kapos atjaunotā piemiņas vieta latviešu strēlniekiem, 2017.g.

EN

The Peļņi Battles in the More area

After the occupation of Riga by German forces, the German 8th Army reinforcements were sent to other fronts and could therefore not continue a general attack on Vidzeme. Some German divisions were sent along the main roads towards the Russian defensive positions at Cēsis, where local battles took place. Two battles were fought in More civil parish, near the "Peļņi" farmstead by the Mālpils—Nītaure road.

German units had approached Nītaure, where the 5th and 6th Latvian Riflemen Regiments were based.

On September 12, 1917, the 6th Tukums Latvian Riflemen Regiment received orders to attack German units and push them back several kilometres. The riflemen had recovered somewhat after the heavy fighting around Riga and accomplished this task successfully. The 5th Zemgale Latvian Riflemen Regiment arrived to help hold the new positions.

Scouts learned of a German counterattack and were able to prepare. The 5th and 6th Latvian Riflemen Regiments were involved in the battle under the leadership of legendary Col. Jukums Vācietis. Their firepower was supplemented by artillery from nearby Russian regiments. Morning fog and well-planned tactics led to success in the battle, and the Latvians pushed the Germans to beyond Mālpils Manor.

This was one of the last successful battles for the Latvian riflemen during the First World War.

Four officers of the 6th Tukums Latvian Riflemen Regiment received the "Lāčplēsis" state medal of honour for courage in the battles at Peļņi.